

Sygn. akt **XXVIII C 3887/21**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **10 czerwca 2024 roku**

Sąd Okręgowy w Warszawie XXVIII Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: sędzia del. Michał Maj

Protokolant: sekretarz sądowy Julia Kraszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu **10 czerwca 2024 roku** w Warszawie

sprawy z powództwa **Banku (...) S.A. z siedzibą w G.**

przeciwko **B. S.**

o zapłatę, ewentualnie o zapłatę, ewentualnie o zapłatę

1. oddala powództwo główne o zapłatę kwoty 211.465,52 CHF (dwieście jedenaste tysięcy czterysta sześćdziesiąt pięć franków szwajcarskich 52/100) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie,

2. oddala pierwsze powództwo ewentualne o zapłatę kwoty 799.635,72 zł (siedemset dziewięćdziesiąt dziewięć tysięcy sześćset trzydzieści pięć złotych 72/100) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie,

3. umarza postępowanie w części obejmującej drugie powództwo ewentualne o zapłatę kwoty 136.348,14 zł (sto trzydzieści sześć tysięcy trzysta czterdzieści osiem złotych 14/100) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od tej kwoty tytułem wynagrodzenia za korzystanie z kapitału,

4. zasądza od pozwanej na rzecz powoda:

a. kwotę **82.873,53 zł (osiemdziesiąt dwa tysiące osiemset siedemdziesiąt trzy złote 53/100)** z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia **28 marca 2023 roku** do dnia zapłaty,

b. ustawowe odsetki za opóźnienie od kwoty **37.886,14 zł (trzydzieści siedem tysięcy osiemset osiemdziesiąt sześć złotych 14/100)** od dnia **28 marca 2023 roku** do dnia **11 sierpnia 2023 roku**,

c. ustawowe odsetki za opóźnienie od kwoty **379.240,34 zł (trzysta siedemdziesiąt dziewięć tysięcy dwieście czterdzieści złotych 34/100)** od dnia **28 marca 2023 roku** do dnia **2 maja 2024 roku**,

5. oddala drugie powództwo ewentualne w pozostałej części,

6. zasądza tytułem zwrotu kosztów procesu od powoda na rzecz pozwanej kwotę **2.583,94 zł (dwa tysiące pięćset osiemdziesiąt trzy złote 94/100)** z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty.

Sygn. akt **XXVIII C 3887/21**

UZASADNIENIE

Powód (dalej także jako: bank) w ostatecznie sformułowanym żądaniu (k. 1314-1315) wniósł o zasądzenie od pozwanej (dalej także jako: kredytobiorcy, konsumenta):

- kwoty 211.465,52 CHF z odsetkami w wysokości 10,98% rocznie od dnia 13.11.20219 r. do dnia zapłaty,
- ewentualnie kwoty 799.635,72 zł z odsetkami w wysokości 10,98% rocznie od dnia 13.11.20219 r. do dnia zapłaty,
- ewentualnie kwoty 636.348,15 zł (w tym 500.000,01 zł tytułem zwrotu równowartości kapitału kredytu i 136.348,14 zł tytułem wynagrodzenia za korzystanie z kapitału) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia następującego po dniu doręczenia pozwanej pisma procesowego powoda z dnia 30.12.2021 r. do dnia zapłaty.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa.

W piśmie procesowym z dnia 14.05.2024 r. (k. 1550) powód cofnął pozew w zakresie żądania zapłaty kwoty 136.348,14 zł tytułem wynagrodzenia za korzystanie z kapitału.

Na rozprawie w dniu 10.06.2024 r. pełnomocnik powoda oświadczył, że cofnięcie pozwu w zakresie żądania zapłaty kwoty 136.348,14 zł tytułem wynagrodzenia za korzystanie z kapitału następuje ze zrzeczeniem się roszczenia.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 9.07.2008r. została zawarta umowa kredytu nr (...) na podstawie której (...) Bank S.A.(poprzednik prawny powoda) udzielił kredytobiorczyni kredytu w kwocie 506.455,40 zł na okres 360 miesięcy w celu sfinansowania zakupu lokalu mieszkalnego położonego w K. przy ul. (...).

Kredyt był oprocentowany według zmiennej stopy procentowej (indeks L3).

Kredyt był indeksowany kursem CHF (§ 1 ust. 1 zdanie pierwsze).

W dniu wypłaty saldo jest wyrażone w walucie do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisanej szczegółowo w § 17, następnie saldo walutowe przeliczane jest dziennie na złote polskie według kursu sprzedaży waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisanej szczegółowo w § 17 (§ 1 ust. 1 zdanie trzecie).

Wypłacona kwota złotych polskich zostanie przeliczona na walutę do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty kredytu podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., obowiązującego w dniu dokonania wypłaty przez bank (§ 7 ust. 2 zdanie trzecie).

Rozliczenie każdej wpłaty dokonanej przez kredytobiorcę, będzie następować według kursu sprzedaży waluty do której jest indeksowany Kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. obowiązującego w dniu wpływu środków do banku” (§ 10 ust. 6).

Do rozliczania transakcji wypłat i spłat Kredytów stosowane są odpowiednio kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie Banku obowiązujące w dniu dokonania transakcji (§ 17 ust. 1). Kursy kupna określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna (§ 17 ust. 2). Kursy sprzedaży określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży (§ 17 ust. 3). Do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Banku S.A. stosuje się kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym skorygowane o marżę (...) Banku S.A. (§ 17 ust. 4). Obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie Banku określone są przez Bank po godz. 15.00 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane są w siedzibie Banku oraz publikowane na stronie internetowej (...) Banku S.A. ((...))” (§ 17 ust. 5).

Dowód: umowa – k. 6-12.

W wykonaniu umowy kredytu bank wypłacił kredytobiorczyni kwotę 475.000 zł w dniu 14.07.2008 r. i kwotę 25.000,01 zł dnia 28.08.2008 r.

W okresie od dnia 14.08.2008 r. do dnia 22.08.2018 r. kredytobiorczyni dokonała z tytułu rat kapitałowo-odsetkowych wpłat na kwoty 164.182,56 zł i 61.270,30 CHF.

Dowód: dyspozycje wypłat – k. 230-233, zaświadczenie – k. 234-237, 1401-1407, historia operacji – k. 254-1052..

W dniu 5.06.2018 r. bankowi zostało doręczone złożone przez kredytobiorczynię w dniu 30.05.2018 r. pismo, w którym wezwała ona bank do zapłaty w terminie 7 dni kwoty 207.000 zł i 60.000 CHF stanowiącej świadczenie nienależne wynikające z pobrania przez bank rat kredytu w zawyżonych kwotach wobec zawarcia w umowie kredytu niedozwolonych postanowień umownych przewidujących dokonywanie przeliczeń kursowych w oparciu o kurs stosowany przez bank.

Dowód: wezwanie z dowodem nadania i doręczenia – k. 1372-1373.

Kredytobiorczyni złożyła w Sądzie Rejonowym Gdańsk-Południe w Gdańsku zawiadanie do próby ugodowej datowane na 5.07.2018 r., w którym wskazała, że domaga się od bank zapłaty m.in. kwoty 208.000 zł i 59.000 CHF tytułem równowartości środków pieniężnych pobranych przez bank wskutek ustalenia, że umowa kredytu jest nieważna. W dniu 19.10.2018 r. odbyła się rozprawa, na której nie doszło do zawarcia ugody.

Dowód: zawiadanie i protokół – k. 1376-1379.

W dniu 27.11.2018 r. kredytobiorczyni zostało doręczone wezwanie banku do zapłaty kwoty 4.310,12 CHF w terminie 14 dni, pod rygorem wypowiedzenia umowy kredytu.

Dowód: wezwanie z dowodem doręczenia – k. 13-15.

W dniu 15.01.2019 r. kredytobiorczyni zostało doręczone oświadczenie banku o wypowiedzeniu umowy kredytu.

Dowód: wezwanie z dowodem doręczenia – k. 16-17.

W dniu 24.08.2018 r. kredytobiorczyni złożyła w Sądzie Rejonowym Gdańsk-Południe w Gdańsku przeciwko bankowi pozew o zapłatę kwoty 1.121,42 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 13.06.2018 r. do dnia zapłaty, w którym wskazała, że postanowienia zawarte w § 1 ust. 1, § 7 ust. 2, § 10 ust. 6 i § 17 umowy stanowią niedozwolone postanowienia umowne, wobec czego bank pobrał od niej raty kredytu w zawyżonej kwocie.

W odpowiedzi na pozew z dnia 13.12.2018 r. bank wniósł o oddalenie powództwa.

W piśmie procesowym z dnia 30.07.2020 r. powódka rozszerzyła żądanie pozwu do kwoty 58.579,30 zł oraz zgłosiła żądanie ewentualne o zapłatę kwoty 56.645,37 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 13.06.2018 r. do dnia zapłaty w przypadku stwierdzenia nieważności umowy.

Wyrokiem z dnia 20.10.2021 r. Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku (sygn. akt I C 2192/18) zasądził od banku na rzecz kredytobiorczyni kwotę 3.261,24 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 13.06.2018 r. do dnia zapłaty (pkt I) i oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt II).

Wyrok ten został zaskarżony przez kredytobiorczynię w zakresie pkt II.

Wyrokiem z dnia 29.03.2023 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku (sygn. akt XVI Ca 21/22) zmienił wyrok Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku z dnia 20.10.2021 r. w punkcie II w ten sposób, że zasądził od banku na rzecz kredytobiorczyni kwotę 53.384,13 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 3.08.2021 r. do dnia zapłaty, a w pozostałym zakresie powództwo oddalił.

W uzasadnieniu powyższego wyroku Sąd Okręgowy w Gdańsku wskazał, że podziela ocenę Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku, że § 1 ust. 1, § 7 ust. 2, § 10 ust. 6 i § 17 umowy kredytu stanowią niedozwolone postanowienia umowne, lecz nie podziela stanowiska, że umowa pozostaje ważna. Sąd Okręgowy w Gdańsku stwierdził, że § 17 umowy kredytu stanowi niedozwolone postanowienie umowne w całości a nie w części, natomiast po wyeliminowaniu z umowy tzw. klauzul przeliczeniowych nie jest możliwe utrzymanie tej umowy w mocy, a zatem jest ona nieważna. Wobec tego Sąd Okręgowy w Gdańsku zasądził na rzecz kredytobiorczynie kwotę 53.384,13 zł stanowiącą różnicę pomiędzy żadaną przez kredytobiorczynie kwotą 56.645,37 zł z tytułu świadczenia nienależnego spełnionego w wykonaniu nieważnej umowy kredytu a zasądzoną przez Sąd Rejonowy Gdańsk-Południe w Gdańsku kwotą 3.261,24 zł. Jednocześnie Sąd Okręgowy w Gdańsku zauważył, że przedsądowe wezwanie do zapłaty nie wywołało skutków prawnych wobec banku, skoro obejmowało wyłącznie żądanie oparte na założeniu utrzymania umowy kredytu w mocy, a wobec tego bank znalazł się w opóźnieniu w spełnieniu świadczenia nienależnego z tytułu nieważności umowy dopiero w dniu następującym po dniu 2.08.2021 r., kiedy zostało mu doręczone pismo procesowe kredytobiorczynie zawierające oświadczenie o modyfikacji powództwa.

Dowód: pozew – k. 1156-1307, zmiana powództwa – k. 1380-1381, wyroki i uzasadnienia – k. 1382-1400,1436-1478

Wyrok z dnia 29.03.2023 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku (sygn. akt XVI Ca 21/22) nie został zaskarżony skargą kasacyjną.

Bezsporne.

W dniu 6.07.2023 r. bank zapłacił kredytobiorczynie kwotę 68.433,83 zł tytułem wykonania wyroków w sprawach o sygn. akt I C 2192/18 i XVI Ca 21/22.

Dowód: potwierdzenie przelewu – k. 1479.

W dniach d 17.04.2023 r. do 27.09.2023 r. strony prowadziły korespondencję mailową w przedmiocie zawarcia porozumienia kompensacyjnego, regulującego wzajemne roszczenia z tytułu nieważności umowy, ale do zawarcia tego porozumienia ostatecznie nie doszło.

Dowód: e-maile – k. 1524.

W dniu 11.08.2023 r. kredytobiorczynie zapłaciła bankowi kwotę 37.886,14 zł tytułem rozliczenia umowy kredytu nr (...)

Dowód: potwierdzenie przelewu – k. 1523.

W dniu 25.04.2024 r. bankowi zostało doręczone pismo, w którym kredytobiorczynie wezwała go do zapłaty w terminie 3 dni kwot 145.423,33 zł i 61.270,30 CHF tytułem zwrotu należności spełnionych w wykonaniu nieważnej umowy kredytu zawartej przez strony.

Dowód: wezwanie wraz z potwierdzeniem nadania i odbioru - k. 1542-1545.

W dniu 8.05.2024 r. bankowi zostało doręczone pismo, w którym kredytobiorczynie oświadczyła, że dokonuje potrącenia wierzytelności banku w kwocie 500.000,01 zł z jej wierzytelnością w kwotach 145.423,33 zł i 61.270,30 CHF tytułem zwrotu należności spełnionych w wykonaniu nieważnej umowy kredytu zawartej przez strony.

Dowód: oświadczenie wraz z potwierdzeniem nadania i odbioru - k. 1546-1548.

Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły wymienione dokumenty, których treść ani autentyczność nie była kwestionowana przez strony. Powyższe dowody były wystarczające dla oceny stanowisk i żądań stron, a pozostałe dowody nie miały istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Dowód z opinii biegłego został pominięty, ponieważ rozpoznanie sprawy nie wymagało wiadomości specjalnych (art. 278 § 1 k.p.c.). Sąd pominął także dowód z przesłuchania świadków i przesłuchania pozwanej, ponieważ okoliczności związane z zawarciem umowy kredytu nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, skoro Sąd Okręgowy w Gdańsku już te okoliczności zbadał i prawomocnie przesądził, że umowa kredytu zawarta przez strony jest nieważna, a orzeczenie tego sądu jest prawomocne i wiążące również w niniejszej sprawie (art. 365 § 1 k.p.c.).

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo jest zasadne co do części ostatniego żądania ewentualnego.

Umowa kredytu zawarta przez strony jest nieważna, co stwierdził już Sąd Okręgowy w Gdańsku, a tutejszy sąd nie tylko w całości podziela tę ocenę, ale uważa ją za wiążącą z mocy art. 365 § 1 k.p.c. Wobec tego nie budzi żadnych wątpliwości, że powództwo główne i pierwsze powództwo ewentualny musiały podlegać oddaleniu, skoro opierały się na żądaniach wynikających z umowy. Jedynie na marginesie należy zauważyć, że z żadnego postanowienia umowy kredytu nie wynikał obowiązek pozwanej spełniania świadczeń w walucie CHF, a zatem nawet gdyby hipotetycznie umowa kredytu byłaby ważna, to również w takim wypadku powództwo główne o zapłatę kwoty w walucie CHF podlegałyby oddaleniu. Co więcej, skoro bank nie mógł żądać od pozwanej żadnych płatności w walucie CHF, to skierowane do pozwanej wezwanie do zapłaty kwoty 4.310,12 CHF nie wywołało skutków prawnych, a w rezultacie brak było podstaw do wypowiedzenia umowy kredytu przez bank, co samo w sobie uzasadniałoby także oddalenie pierwszego powództwa ewentualnego.

Świadczenie nienależne.

Nieważność umowy kredytu ex tunc oznacza, że wszystkie świadczenia spełnione na jej podstawie stanowią świadczenia nienależne (condictio sine causa) podlegające zwrotowi na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 k.c. Natomiast fakt, że kredytobiorcy przysługuje wobec banku analogiczne roszczenie sam z siebie nie może uzasadniać oddalenia powództwa banku o zapłatę na podstawie art. 411 pkt 2 lub 4 k.c.1 Nie zachodzą także przesłanki do zastosowania art. 409 k.c. lub art. 5 k.c.

Powód wypłacił stronie pozwanej łącznie kwotę 500.000,01 zł tytułem uruchomienia kredytu w okresie, a zatem przysługiwało mu wobec pozwanej roszczenie o zapłatę w tej kwocie. Roszczenie to wygasło w części wobec dokonania przez powódkę płatności w kwocie 37.886,14 zł (k. 1523), co stanowiło częściowe spełnienie świadczenia, wobec czego należało na rzecz powoda zasądzić różnicę pomiędzy powyższymi kwotami w wysokości 462.113,87 zł.

Odsetki.

Roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego stanowi roszczenie bezterminowe, a zatem staje się wymagalne po wezwaniu do zapłaty (art. 455 k.c.). Wezwanie to nastąpiło z chwilą doręczenia pozwanej odpisu pisma procesowego z dnia 30.12.2021 r., w którym zostało sformułowane żądanie zapłaty kwoty 500.000,01 zł z tytułu świadczenia nienależnego spełnionego w wykonaniu nieważnej umowy kredytu, który zawierał precyzyjnie sformułowane żądanie, a został doręczony w dniu 13.03.2023 r. (k. 1349), co oznacza, że strona pozwana powinna była spełnić świadczenie dochodzone pozwem w terminie 14 dni od tej daty, a zatem popadła w opóźnienie z dniem 28.03.2023 r. i od tej daty na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. zostały zasądzone odsetki ustawowe za opóźnienie.

W zakresie, w którym pozwana spełniła świadczenie, czyli co do kwoty 37.886,14 zł, odsetki zostały zasądzone do dnia spełnienia świadczenia, czyli do dnia 11.08.2023 r. Natomiast w pozostałym zakresie, czyli co do kwoty 462.113,87 zł, odsetki zostały zasądzone do dnia zapłaty (z uwzględnieniem częściowo skutecznego zarzutu potrącenia, co wyjaśniono dalej).

Zarzut przedwczesności i braku wymagalności powództwa.

Sąd nie podziela stanowiska pozwanej, że dochodzone przez powoda roszczenie jest przedwczesne i niewymagalne. Faktem jest, że bank nie wezwał pozwanej do zapłaty żądania dochodzonego z tytułu nieważności umowy, niemniej jednak roszczenie to stało się wymagalne po doręczeniu pozwanej pisma procesowego powoda z dnia 30.12.2021 r., jak już wcześniej wskazano przy rozważaniach dotyczących odsetek. Tym samym w dacie zamknięcia rozprawy roszczenie powoda było już wymagalne, natomiast zasądzeniu roszczenia nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że stało się ono wymagalne w toku sprawy (art. 316 § 1 k.p.c.).

Jednocześnie należy zauważyć, że stanowisko, według którego świadczenie wynikające z nieważności umowy miałyby powstawać dopiero po prawomocnym stwierdzeniu nieważności tej umowy nie ma oparcia w obowiązujących przepisach, ponieważ nieważność umowy działa *ex tunc*, a zatem wyrok stwierdzający nieważność umowy ma charakter deklaratoryjny, a nie konstytutywny. W każdym jednak razie w realiach niniejszej sprawy w dniu 29.03.2023 r., czyli przed zamknięciem rozprawy zapadł już prawomocny wyrok stwierdzający nieważność umowy kredytu.

Sąd nie podziela również stanowiska pozwanej, że pismo procesowe z dnia 30.12.2021 r. nie mogło postawić roszczenia powoda zgłoszonego w drugim żądaniu ewentualnym w stan wymagalności z tego powodu, że żądanie główne i pierwsze żądanie ewentualny opierały się na założeniu, że umowa jest ważna. Przepisy postępowania cywilnego dopuszczają bowiem możliwość formułowania żądań ewentualnych opartych na odmiennych podstawach faktycznych i prawnych, w tym również takich, które wzajemnie wykluczają się z żądaniem głównym. Warto przy tym zauważyć, że w toku procesu toczonego przed Sądem Rejonowym Gdańsk-Południe w Gdańsku kredytobiorczyni (występująca wówczas jako powódka) postępowania analogicznie jak bank w niniejszym postępowaniu, to jest początkowo dochodziła roszczenia o zapłatę opartego na założeniu, że umowa kredytu jest ważna po usunięciu z niej niedozwolonych postanowień umownych, natomiast po 2 latach procesu rozszerzyła powództwo o żądanie ewentualne oparte na założeniu, że umowa jest nieważna. Sąd Okręgowy w Gdańsku wyciągnął z tego wniosek, że roszczenie kredytobiorczynie stało się wymagalne po doręczeniu bankowi pisma procesowego stanowiącego modyfikację powództwa, natomiast Sąd Okręgowy w Warszawie w niniejszym składzie przyjmuje analogiczny wniosek w odniesieniu do żądania ewentualnego zgłoszonego przez bank.

Zarzut przedawnienia.

Zarzut przedawnienia okazał się niezasadny.

Po pierwsze, pozwana w odpowiedzi na pozew podniosła zarzut potrącenia, a następnie w dniu 11.08.2023 r. spełniła częściowo świadczenie powoda dochodzone z tytułu nieważności umowy, po uprzednim prowadzeniu rozmów w przedmiocie rozliczenia wzajemnych świadczeń wynikających z nieważności umowy kredytu. W konsekwencji pozwana w sposób konkludentny zrzekła się zarzutu przedawnienia roszczenia powoda o zwrot równowartości kapitału kredytu (art. 117 § 2 k.c.).

Po drugie, nawet gdyby uznać, że pozwana nie zrzekła zarzutu przedawnienia, to termin przedawnienia roszczenia powoda nie upłynął. Umowa kredytu nie jest bezwzględnie nieważna z uwagi na jej sprzeczność z ustawą (art. 58 § 1 k.c.) ani z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.), a wobec tego bieg terminu przedawnienia roszczenia powoda nie rozpoczynał się już w dniu spełnienia przez niego świadczenia wobec pozwanej (wyłaty kredytu), lecz w najwcześniejszym terminie, w którym dowiedział się on, że kredytobiorca kwestionuje zawarte w umowie kredytu postanowienia umowne i dochodzi roszczeń wynikających z nieważności umowy kredytu (art. 120 § 1 zdanie drugie k.c.). Nie sposób bowiem uznać, aby bank mógł podjąć czynności zmierzające do dochodzenia swojego roszczenia wobec kredytobiorcy we wcześniejszym terminie, skoro uprzednio nie wiedział, że postanowienia umowy kredytu są kwestionowane przez kredytobiorcę, który wywodzi swoje roszczenie restytucyjne z nieważności umowy. Z przeprowadzonych w sprawie dowodów wynika, że najwcześniejszą chwilą, z którą powód uzyskał powyższą wiedzę było doręczenie mu odpisu pisma procesowego kredytobiorczynie, w którym zgłosiła ona żądanie ewentualne oparte na założeniu nieważności umowy, co miało miejsce w dniu 2.08.2021 r. Termin przedawnienia roszczenia powoda, jako związanego z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą, wynosił 3 lata (art. 118 k.c.). Bieg terminu przedawnienia roszczenia powoda upływałby zatem z dniem 31.12.2024 r., aczkolwiek przed tą datą doszło

do przerwania biegu terminu przedawnienia na skutek wniesienia przez powoda w dniu 31.12.2021 r. (k. 1332) pisma procesowego stanowiącego rozszerzenie powództwa, w którym zgłosił on żądanie zapłaty kwoty 500.000,01 zł tytułem zwrotu równowartości kapitału kredytu (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.). W rezultacie, roszczenie powoda nie jest przedawnione.

Roszczenie powoda nie jest przedawnione nawet gdyby przyjąć, że bieg terminu przedawnienia rozpoczął się już w dacie doręczenia mu zawiadania do próby ugodowej datowanego na dzień 5.07.2018 r. Z przedstawionych przez pozwaną dowodów nie wynika, kiedy odpis tego zawiadania został doręczony powodowi, natomiast niewątpliwie nastąpiło to nie później niż w dniu 19.10.2018 r., czyli w dacie rozprawy, na której nie doszło do zawarcia ugody (k. 1379). Jeśli przyjąć, że początek biegu terminu przedawnienia przypada właśnie na dzień 19.10.2018 r., to w świetle art. 118 k.c. bieg terminu przedawnienia roszczenia powoda upływałby w dniu 31.12.2021 r., tymczasem właśnie w tym dniu (k. 1332) powód złożył pismo procesowego stanowiącego rozszerzenie powództwa, przez co przerwał bieg terminu przedawnienia (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.).

Zdaniem Sądu bieg terminu przedawnienia roszczenia powoda nie mógł zacząć biec w dniu 5.06.2018 r., tj. w dacie doręczenia powodowi pisma procesowego kredytobiorczyni z dnia 30.05.2018 r., ponieważ w piśmie tym zgłosiła ona wprawdzie roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego, ale roszczenie to było oparte na założeniu, że umowa powinna zostać utrzymana w mocy, a zatem nie jest nieważna. Niemniej jednak, nawet gdyby przyjąć hipotetycznie, że bieg terminu przedawnienia roszczenia powoda powinien był rozpocząć się już w dniu 5.06.2018 r., to również w tym przypadku roszczenie powoda nie byłoby przedawnione. Gdyby bowiem bieg terminu przedawnienia powoda rozpoczął się w dniu 5.06.2018 r., to roszczenie powoda nie byłoby przedawnione w dniu 9.07.2018 r., czyli w dniu wejścia w życie ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy - kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, a zatem zgodnie z art. 5 ust. 1 tej ustawy, do roszczenia powoda miał zastosowanie termin przedawnienia wynikający z art. 118 k.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia 9.07.2018 r., czyli termin ten kończył się z upływem ostatniego dnia roku kalendarzowego. Bieg terminu przedawnienia roszczenia powoda upływałby zatem z dniem 31.12.2021 r., a jak już wcześniej wskazano, właśnie w tym dniu (k. 1332) powód złożył pismo procesowego stanowiącego rozszerzenie powództwa, przez co przerwał bieg terminu przedawnienia (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.).

Po trzecie, nawet gdyby hipotetycznie przyjąć, że roszczenie powoda jest jednak przedawniane, to po rozważeniu interesów stron względy słuszności uzasadniają stwierdzenie, że w niniejszej sprawie ma miejsce wyjątkowy przypadek, uzasadniający nieuwzględnienie upływu terminu przedawnienia (art. 117¹ § 1 k.c.). W przeciwnym wypadku doszłoby bowiem do sytuacji, w której pozwana odzyskałaby od powoda wszystkie spełnione świadczenia, natomiast powód nie odzyskałby od pozwanej żadnych świadczeń. Tak daleko idąca dysproporcja nie znajduje uzasadnienia nawet jeśli wziąć pod uwagę, że pozwana jest konsumentem, a powód jest bankiem, który stosował w umowie niedozwolone postanowienia umowne. Do tożsamego wniosku prowadzi rozważenie okoliczności wskazanych w art. 117¹ § 2 k.c., a mianowicie faktu, że termin przedawnienia roszczenia powoda wynosi zaledwie 3 lata w zestawieniu z 10-letnim terminem przedawnienia roszczenia pozwanej, a tym bardziej z 30-letnim okresem, na który została zawarta umowa kredytu (art. 117¹ § 2 pkt 1 k.c.), faktu, że powód wystąpił z pozwem w krótkim czasie po ewentualnym upływie terminu przedawnienia (art. 117¹ § 2 pkt 2 k.c.) oraz faktu, że opóźnienie we wniesieniu pozwu przez powoda wynikało z tego, że od 2018 roku toczy się postępowanie sądowe dotyczące stwierdzenia, czy umowa kredytu jest nieważna, w toku tego postępowania kredytobiorczyni nigdy nie podnosiła, że nie zamierza zwrócić kapitału kredytu i uznaje roszczenie powoda z tego tytułu za przedawnione, natomiast deklarowała, że jest świadoma skutków stwierdzenia nieważności i godzi się na nie - czego logiczną konsekwencją musiało być zatem zaakceptowanie faktu, że kredytobiorczyni powinna zwrócić bankowi równowartość kapitału kredytu, przede wszystkim zaś kredytobiorczyni występująca wówczas jako powódka początkowo domagała się zwrotu świadczenia nienależnego przy założeniu, że umowa jest ważna, a dopiero w dniu 30.07.2020 r. złożyła pismo procesowe zawierające modyfikację powództwa, które zostało doręczone bankowi w dniu 2.08.2021 r. (art. 117¹ § 2 pkt 3 k.c.).

Pierwszy zarzut potrącenia.

Pierwszy zarzut potrącenia okazał się niezasadny.

Po pierwsze, omawiany zarzut powinien opierać się na materialnoprawnym oświadczeniu o potrąceniu, które nie zostało złożone (a przynajmniej brak jest dowodu na okoliczność jego złożenia). Nie sposób uznać zgłoszenia zarzutu potrącenia za złożenie oświadczenia materialnoprawnego z uwagi na odmienny charakter prawny oświadczeń materialnoprawnych i zarzutów procesowych. Jednak nawet gdyby jednak przyjąć inaczej, to brak jest dowodu na okoliczność, że odpowiedź na pozew dotarła do strony powodowej bezpośrednio - doręczenie nastąpiło wobec pełnomocnika strony powodowej (art. 132 k.p.c.), który nie został upoważniony do odbierania oświadczeń materialnoprawnych składanych wobec strony powodowej, a brak jest uzasadnienia, aby domniemywać udzielenie takiego umocowania bądź aby uznawać, że skoro odpowiedź na pozew została doręczona pełnomocnikowi strony powodowej, to sama strona również zapoznała się z jej treścią.

Po drugie, roszczenie strony pozwanej o zwrot równowartości rat kredytu stanowi roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego (art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 k.c.), a zatem staje się wymagalne po wezwaniu do zapłaty (art. 455 k.c.), skoro więc brak jest dowodu na uprzednie skierowanie przez pozwaną takiego wezwania do strony powodowej bezpośrednio, to oznacza, że roszczenie pozwanej było niewymagalne, a zatem nie mogło zostać potrącone (art. 498 § 1 k.c.). Stanowisko to znajduje potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, w którym wskazano, że wierzytelność jest wymagalna w rozumieniu art. 498 § 1 k.c. w terminie wynikającym z art. 455 k.c.³ Wyłączona jest zatem możliwość złożenia oświadczenia o potrąceniu wierzytelności jeszcze niewymagalnej. Takie przedwczesne potrącenie nie wywołuje żadnych skutków, także po nadejściu terminu wymagalności, ponieważ nie jest dopuszczalna konwalidacja czynności jednostronnej.⁴ Jednocześnie zdaniem sądu nie jest możliwe przyjęcie, że roszczenie pozwanej stało się wymagalne po doręczeniu powodowie wezwania do zapłaty lub zawiadania do próby ugodowej, co miało miejsce jeszcze w 2018 r. Sąd Okręgowy w Warszawie podziela bowiem zdanie Sądu Okręgowego w Gdańsku, że zawiadanie do zapłaty nie obejmowało żadnego roszczenia opartego na nieważności umowy kredytu. Natomiast w zawiadaniu do próby ugodowej pozwana ograniczyła się tylko do wskazania zaokrąglonych kwot w PLN i CHF bez skonkretyzowania, jakich dokładnie świadczeń zawiadanie miało dotyczyć. W tej sytuacji nie sposób stwierdzić, czy i ewentualnie jakim zakresie objęta zawiadaniem kwota 208.000 zł pokrywa się z zasądzoną już w poprzednim procesie na rzecz pozwanej kwotą 56.645,37 zł, a wobec tego nie sposób też ustalić, w jakim zakresie miała stać się wymagalna ewentualna część objętej zawiadaniem należności przedstawiona przez pozwaną do potrącenia.

Drugi zarzut potrącenia.

Drugi zarzut potrącenia okazał się zasadny w części.

Powód i pozwana byli wobec siebie wierzycielami i dłużnikami, obie wierzytelności miały charakter pieniężny i były zaskarżalne oraz wymagalne. Pozwana wezwała bank do zapłaty w terminie 3 dni, co było terminem zbyt krótkim, niemniej jednak jeśli przyjąć jako zasadny termin tygodniowy, to oznacza, że wierzytelność pozwanej była wymagalna od dnia 3.05.2024 r., a zatem stan wymagalności występował już w dacie doręczenia bankowi oświadczenia o potrąceniu, czyli w dniu 8.05.2024 r. Tym samym wymogi z art. 498 § 1 k.c. zostały spełnione. Ponadto pozwana złożyła oświadczenie o potrąceniu w stosunku do powoda, a zatem zgodnie z art. 499 k.c. W końcu zaś zarzut potrącenia spełnia również wszystkie wymogi z art. 203(1) k.p.c., w tym w szczególności został zgłoszony w piśmie procesowym złożonym przed upływem dwóch tygodni od dnia, gdy wierzytelność pozwanej stała się wymagalna.

Pozwana wykazała swoją wierzytelność przedstawioną do potrącenia co do wysokości w części. Z zaświadczenia banku (k. 234-237, 1401-1407) wynika, że w okresie od dnia 14.08.2008 r. do dnia 22.08.2018 r. kredytobiorczyni dokonała z tytułu rat kapitałowo-odsetkowych wpłat na kwoty 164.182,56 zł i 61.270,30 CHF. Jednocześnie pozwana nie przedstawiła żadnego dowodu na okoliczność spełnienia świadczeń w wyższych kwotach. Skoro pozwana na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku otrzymała (k. 1479) już od banku kwotę 56.645,37 zł (co do należności głównej), to pozostawały kwoty 107.537,19 zł i 61.270,30 CHF, które pozwana mogła przedstawić do potrącenia.

Jak wcześniej wskazano, wierzytelność pozwanej była wymagalna w dniu 3.05.2024 r., a zatem według kursu średniego NBP obowiązującego w tym dniu należało przeliczyć wierzytelność pozwanej w walucie obcej (zgodnie z art. 499 k.c. zdaniem drugim oraz art. 358 § 2 k.c. stosowanym per analogiam). Kurs średni NBP dla PLN/CHF

wynosił w tej dacie 4,4345 (Tabela nr (...) z dnia 2024-05-02), a zatem wierzytelność pozwanej przedstawiona skutecznie do potrącenia (107.537,19 zł i 61.270,30 CHF) po przeliczeniu CHF według powyższego kursu wynosiła łącznie 379.240,34 zł (107.537,19 zł + 271.703,15 zł).

Tym samym roszczenie o zapłatę tej części należności została oddalona, zaś odsetki ustawowe za opóźnienie od niej zostały zasądzone (na podstawie art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 499 k.c. zdaniem drugim) do dnia poprzedzającego dzień wymagalności wierzytelności przedstawionej przez pozwaną do potrącenia, czyli do dnia 2.05.2024 r.

Wynagrodzenie za korzystanie z kapitału.

Strona powodowa częściowo (w części obejmującej drugie powództwo ewentualne o zapłatę kwoty 136.348,14 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od tej kwoty tytułem wynagrodzenia za korzystanie z kapitału) cofnęła pozew ze zrzeczeniem się roszczenia, a zatem wymóg z art. 203 § 1 k.p.c. został spełniony. Ponadto okoliczności sprawy nie wskazują, aby cofnięcie pozwu było sprzeczne z prawem lub zasadami współzycia społecznego albo zmierzało do obejścia prawa (art. 203 § 4 k.p.c.). Wobec tego postępowanie zostało częściowo umorzone na podstawie art. 355 k.p.c.

Koszty procesu.

Sąd uwzględnił drugie powództwo ewentualne w zakresie kwoty 82.873,53 zł, co oznacza, że strona powodowa wygrała sprawę w 13%, a strona pozwana w 87%, co uzasadniało stosunkowe rozliczenie kosztów procesu (art.100 k.p.c.).

Strona powodowa poniosła koszty procesu w łącznej kwocie 52.628 zł (41.747 zł tytułem równowartości opłaty od pozwu, 30 zł tytułem opłaty od rozszerzenia powództwa, 51 zł tytułem równowartości opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, 10.800 zł tytułem kosztów zastępstwa prawnego w stawce wynikającej z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie), z czego należne było 13% tej kwoty, czyli 6.841,64 zł.

Strona pozwana poniosła koszty procesu w kwocie 10.834 zł (34 zł tytułem równowartości opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, 10.800 zł tytułem kosztów zastępstwa prawnego w stawce wynikającej z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych), z czego należne było 87% tej kwoty, czyli 9.425,58 zł.

Po odliczeniu należnej stronie powodowej kwoty 6.841,64 zł od kwoty 9.425,58 zł należnej stronie pozwanej pozostała kwota 2.583,94zł, którą należało zasądzić od strony pozwanej na rzecz strony powodowej.

1 por.:

- uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16.02.2021 r., III CZP 11/20,
- uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z mocą zasady prawnej z dnia 7.05.2021 r., III CZP 6/21,

2 por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13.05.2022 r., III CZP 46/22,

3 por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5.11.2014 r. III CZP 76/14,

4 por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14.11.2008 r., V CSK 169/08,